

Przestrzeń komunikacji

Z uwagi *na przebłycki geniuszu, talentu, ślady innej optyki widzenia czy dywergencji myślenia, czyniąc ze smaczków i niuansów, radujących serce nauczyciela, zbędny element, który nie podlega żadnym „kluczowym” kryteriom doceniania*¹, wkraczamy na etapie szkoły podstawowej w świat „swobody dydaktycznej”, którą to swobodę daje nauczycielowi zniesienie egzaminów zewnętrznych. Wieloletnie dostosowywanie dydaktyki do reguł wyznaczonych przez standardy egzaminacyjne ukierunkowało pracę nauczyciela na spełnianie wymagań według podanego klucza. Skutkowało to marginalizowaniem wykraczających poza wymagania obszarów psychodydaktycznych, co być może jest jedną z przyczyn braku pełnej satysfakcji społecznej z działań realizowanych przez szkoły. Tak sądzić można i z pewnością niewątpliwie wiele korzyści wynikających ze sprawdzianów zewnętrznych, jak i wskazujących negatywne skutki tychże, znaleźć można². Niemniej odzyskujemy swobodę dydaktyczną, zatem przed nauczycielem przestrzeń do wypełnienia komunikacją z uczniem.

Uwzględniając ustawiczne dążenie nauczycieli do ideału, odwołam się do filozofii Jürgena Habermasa³, którego teoria działania komunikacyjnego stanowi interesującą propozycję rozwiązań stosowanych w obrębie komunikacji. Założenie Habermasa możemy przyjąć jako pewien wzorzec sytuacji, której podstawą jest porozumienie oparte na wzajemnym zrozumieniu komunikowanych treści z nastawieniem na sukces. Podjęcie działania komunikacyjnego *zakłada zgodną realizację planów połączoną ze wspólnym definiowaniem sytuacji działania przez jej uczestników. Pozwala to uniknąć zarówno ryzyka nieudanego porozumienia, jak i wy-*

---

¹ M. Grzegórzek, *Szkolne ogłoszenie i zawiadomienie – stylistyka a pragmatyka*, w: „Język Polski w Szkole IV–VI” 2015/2016, nr 4, s. 29.

² Internet, (dostęp: 2.04.2016 r.), dostępny: <https://blog.gwo.pl/co-by-tu-jeszcze/>

³ J. Habermas, *Teoria działania komunikacyjnego*, t. 1, Warszawa, PWN, 1999.

klucza zastosowanie nieadekwatnych planów działania⁴. Innym niezbędnym do zaistnienia idealnej sytuacji komunikacyjnej czynnikiem jest przyjęcie postaw umożliwiających koordynację działania komunikacyjnego. Wymagają one wspólnej wiedzy, która konstytuuje porozumienie: [...] *uczestnicy uznają pewną wiedzę za ważną, to znaczy za intersubiektywnie obowiązującą*⁵. Te wybrane aspekty komunikacji ukierunkowują, w moim rozumieniu, działania nauczyciela w relacji z uczniem.

W tym kontekście artykuł Mirosława Grzegórzka prezentuje sposoby rozwijania wypowiedzi uczniowskich poprzez nawiązanie do współczesności. Elżbieta Szeffler doskonali akty językowe poprzez rozszerzony kontekst kulturowy treści przedmiotowych, a Urszula Wykurz sugeruje komunikację inspirowaną tekstami kultury: filmem i literaturą. Z kolei Edyta Wójcicka w pracy z filmem i powieścią proponuje kształtowanie postaw ukierunkowanych na respektowanie praw dziecka, natomiast Danuta Bula zachęca, aby pozwolić uczniom fantazjować.

---

⁴ G. Osika, *Teoria działania komunikacyjnego J. Habermasa*, Internet, (dostęp: 2.04. 2016 r.), dostępny: <http://www.depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/1952/Teoria%20dzia%C5%82ania%20komunikacyjnego%20J.%20Habermasa.pdf?sequence=1>

⁵ J. Habermas, *Pojęcie działania komunikacyjnego*, w: „Kultura i Społeczeństwo” 1986, t. XXX, nr 3.